

Могильова Н. М.

**Обстеження словника
та лексико-граматичної будови мовлення**

Могильова Н. М.

Обстеження словника
та лексико-граматичної
будови мовлення

Логопедичний посібник

2019

УДК 376-056.264 (076)

М 74

Рекомендовано до друку вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 10 від 20.06.2019 р.)

Рецензенти:

Мамічева О.В. – професор, доктор психологічних наук, декан факультету спеціальної освіти ДВНЗ «ДДПУ»

Сабардак О.В. – директор КУ «ІРЦ Слов'янської міської ради Донецької області».

Укладач:

Могильова Н.М. – доцент кафедри логопедії та спеціальної психології,
кандидат психологічних наук

М74 Обстеження словника та лексико-граматичної будови мовлення:
логопедичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019.

Логопедичний посібник спрямований на обстеження та формування словника та лексико граматичної будови мовлення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Стане у нагоді логопедам, вихователям мовленнєвих груп, батькам дітей із порушеннями мовлення та студентам педагогічних вищів.

Передмова

Шановні логопеди, психологи, вихователі та батьки!

Порушення мовлення часто буває серйозною перепорою для успішного навчання в школі, соціалізації в суспільстві, спілкуванні з оточуючими та може виступати провокатором багатьох психологічних порушень, та набагато ускладнює можливості дитини в оволодінні грамотою, особливо, коли недостатньо розвинена лексико-граматична будова мовлення.

Діти з загальним недорозвитком мовлення (тобто всіх її сторін: звуковимови, фонематичної системи, лексико-граматичної будови) гостро потребують логопедичної допомоги.

Таким дітям логопедичну допомогу бажано надавати з 4-5 років у спеціальних логопедичних закладах або на логопедичному пункті.

Більшість дітей на час вступу до школи мають правильно розвинене мовлення. Але й серед учнів початкових класів є діти з різними порушеннями мовлення. Вони також потребують невідкладної логопедичної допомоги. Правильна та вчасна організація логопедичної роботи є запорукою усунення порушень мовлення, підвищення успішності учнів.

Перед тим як починати виправлення порушень мовлення, необхідно достеменно вивчити мовлення дитини (за загальноновживаною методикою) та встановити характер мовленнєвих порушень.

Пропонований посібник стане у нагоді для обстеження та занять з дітьми з загальним недорозвиненням мовлення та порушеннями фонематичної та лексико-граматичної будови.

Посібник включає велику кількість малюнків, дібраних у певній послідовності.

Безпосередньою метою підібраних завдань є розвиток фонематичного сприймання, аналізу та уявлення, збагачення словникового запасу шляхом уточнення значення слів, тлумачення мовних зворотів.

Опрацьовуючи одні й ті ж слова в різних завданнях, діти запам'ятовують їх, збагачують свої знання про них. Розвиток граматичної структури мовлення забезпечується шляхом зміни речень та словосполучень за зразком, відповідей на запитання, переказів, складання оповідань, підбору слів-прикметників з узгодженням їх у роді та числі.

Таких завдань, як переказ та складання оповідань, у даному посібнику небагато, оскільки вони є в роботах інших авторів. Немає і письмових завдань. Однак це не означає, що вони не повинні виконуватися. З дітьми дошкільного віку всі завдання виконуються усно. Для дітей шкільного віку малюнки необхідно використовувати і для письмових завдань.

Бажаю творчого натхнення та успіху в корекції мовлення дітей!

З повагою авторка Наталія Могильова

Узагальнюючі слова

Що це за предмети?

Як можна їх назвати одним словом?

Назви одним словом ці предмети:

Назви одним словом ці предмети:

Назви одним словом:

Назви одним словом ці предмети:

Назви одним словом:

Назви одним словом:

Назви одним словом:

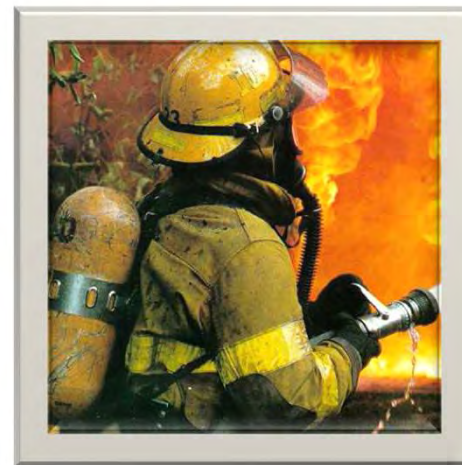
Доповни: *Транспорт: ... Дикі тварини... Домашні тварини...*

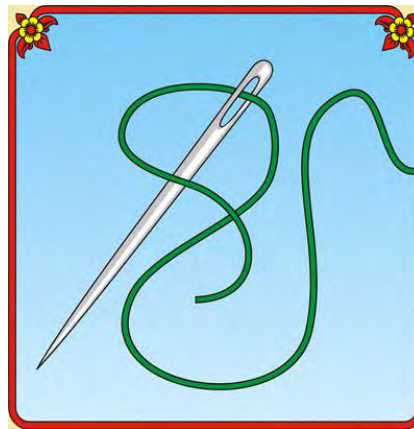
Назви професії. Які професії ти ще знаєш?

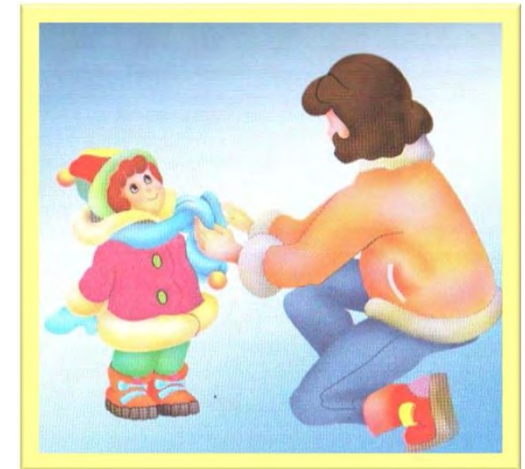
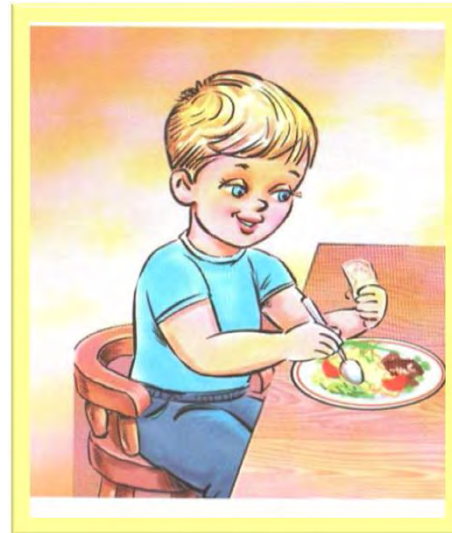
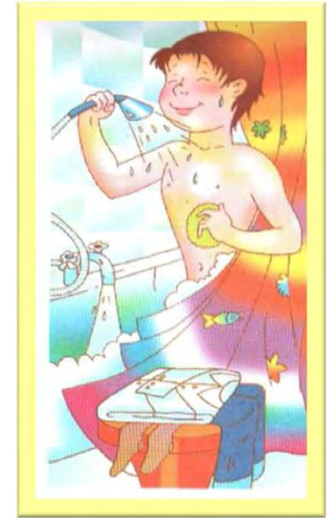
Що робить ...? (лікар, кухар, пожежник, холодильник, сонце, вітер, річка)

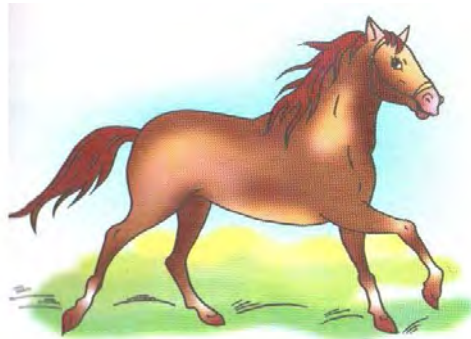
Що роблять цими предметами?

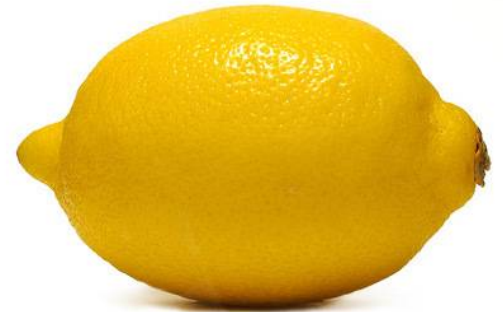
Спрямованість дії

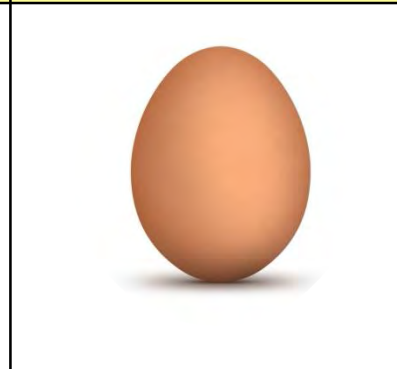
Хто як пересувається?

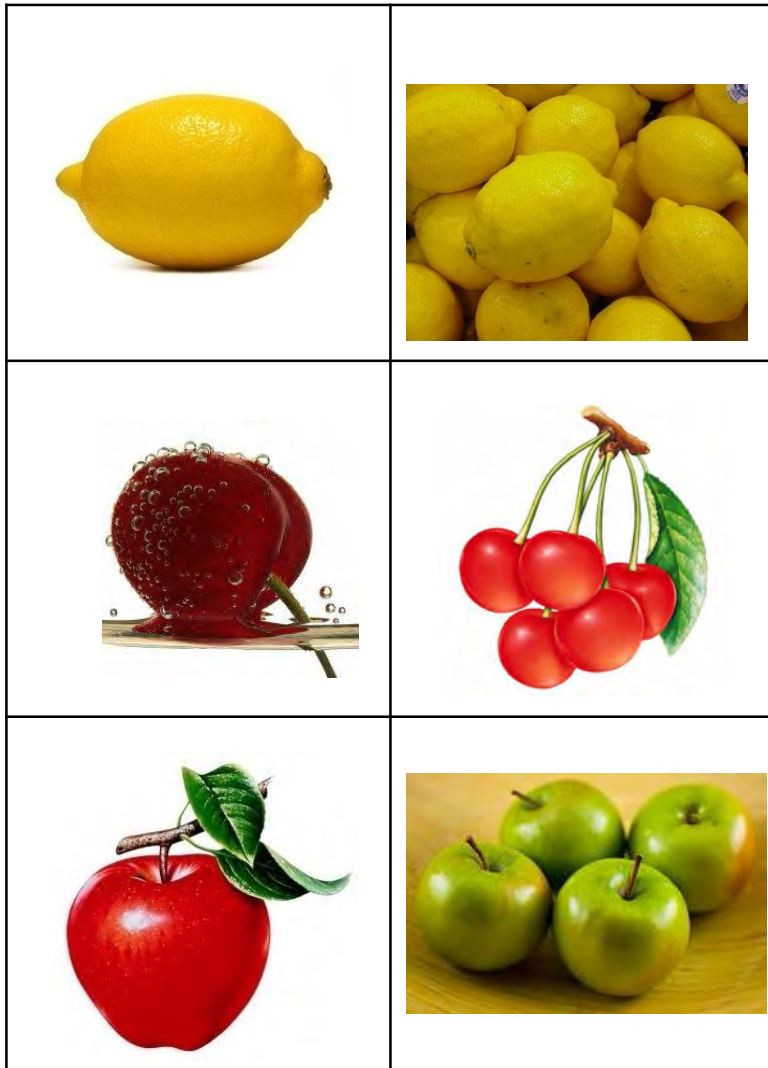
Вживання прикметників

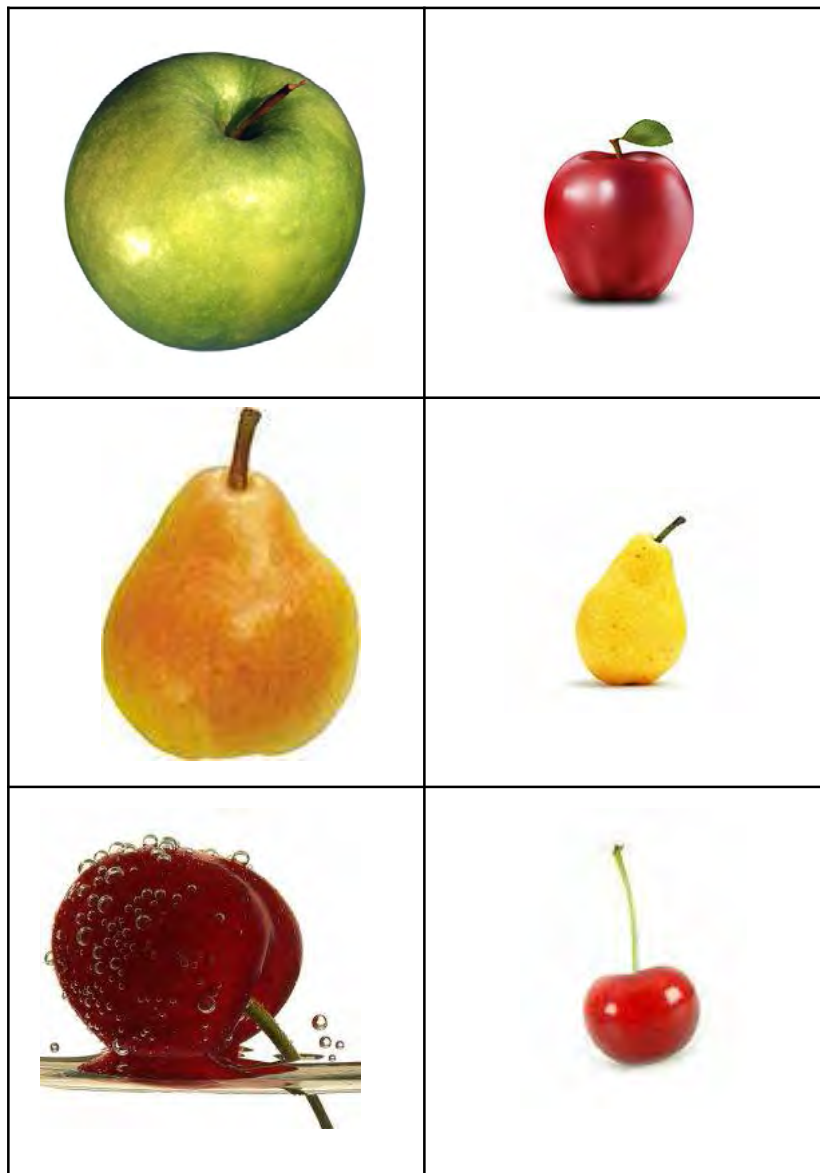
Утворення прикметників від іменників

Утворення множини іменників

Утворення зменшувально-пестливої форми

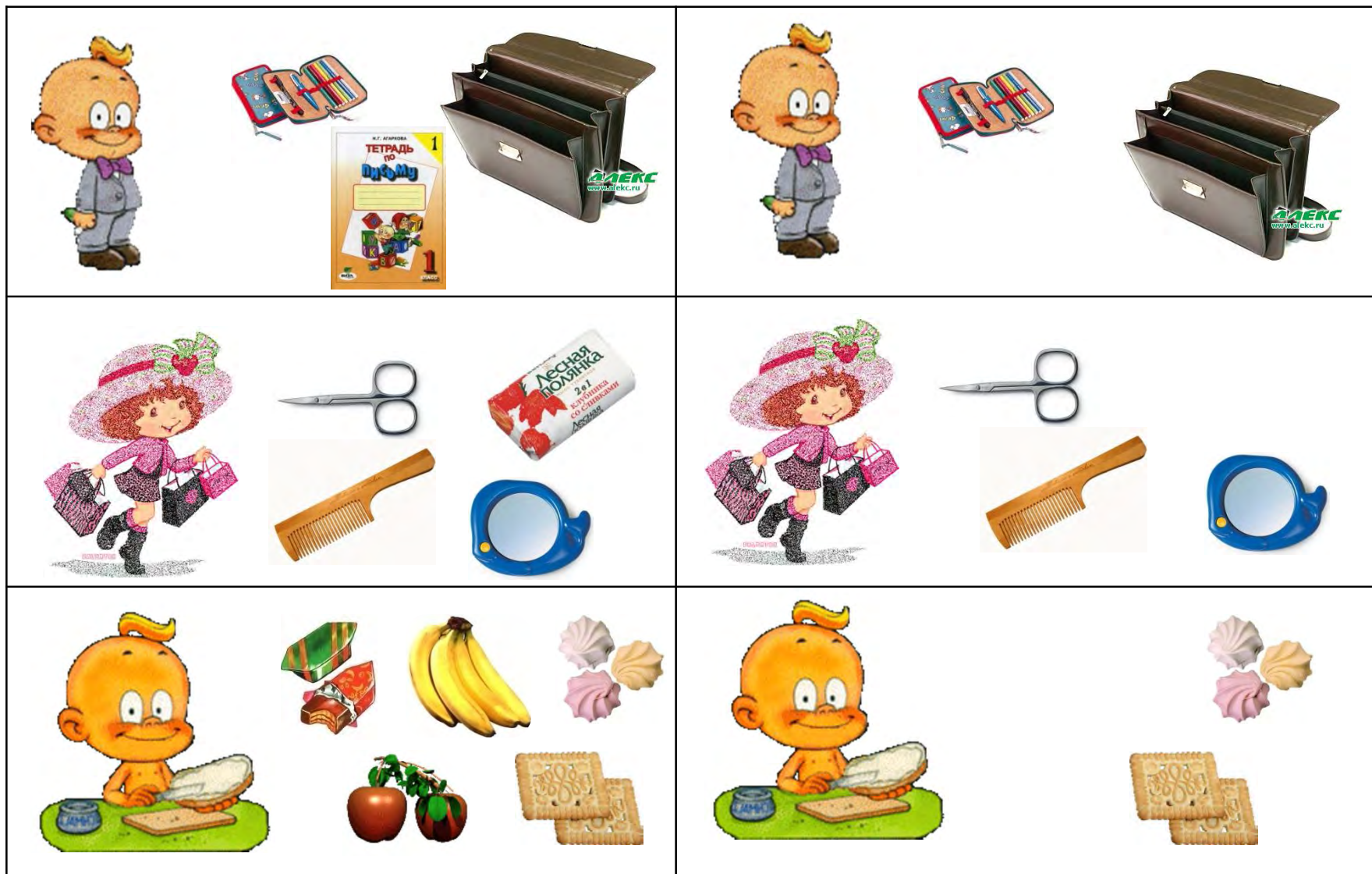

Вживання зменш.-пестл. форми іменників в однині і множині

Назви малят тварин і птахів:

Вживання відмінкових закінчень іменників у родовому відмінку: *Чого не стало?*

**Вживання відмінкових закінчень іменників
у давальному відмінку**

Моркву дали....

Сир дали....

Морозиво дали....

Вживання відмінкових закінчень іменників у давальному відмінку

У лісі ми бачили

У зоопарку ми бачили

زربية شبيكة منقشات زرقاء اليمامة

Вживання відмінкових закінчень іменників орудному відмінку

Малюк бавиться

Юрко грається

Діти малюють

Вживання відмінкових закінчень іменників (місцевий відмінок)

Люди можуть їздити на, літати на, плавати на

Вживання числівників з іменниками

Що це?

Порахуй іграшки:

Вживання прийменників

Вживання прийменників

Валя притулилася...

Оля виглядає...

Діти сидять...

В класі є прохід...

Складання розповіді за сюжетним малюнком

Література

1. Базовий компонент
2. Барановська Л.Ф., Бондарева Т.В. Складові мовленнєвого розвитку. Київ: Основа, 2016.
3. Богуш А.М. Заняття з розвитку мови дітей в дошкільних закладах. Київ: Ранок, 2012.
4. Гайван Т.Я. Звукові картки 5-6 років. Київ: Ранок, 2011.
5. Гайван Т.Я. Логопедична робота з дітьми (із ЗНМ III рівня). Київ: Ранок, 2013.
6. Дарда С.М. Крекційні заняття з логопедії в ДНЗ: у двох частинах. Тернопіль: Мандрівець, 2017
7. Журавльова А.Є. Домашня логопедія: книга для батьків, які хочуть самостійно навчити дитину правильно вимовляти звуки. Київ, 2008.
8. Король А.В. Мовленнєва картка з картинками: логопедичне обстеження рівня мовленнєвого розвитку дитини.
9. Кутепа С.Г., Шевцова О.А. Розвиток мовлення: розробки занять для дітей 2-6 років. Київ: Основа, 2008.

10. Логвинчук С.В. Дидактичні ігри, вправи, творчі завдання: розвиток мовленнєвої компетентності дошкільників. Київ: Основа, 2012.
11. Навчаємо разом: практично-методичний посібник / Укл. О.В. Коваленко, Т.І. Бородавка. Слов'янськ: Вид-во Б.І.Маторіна, 2017
12. Мовні ігри та вправи зі словом: програма розвитку. Київ: Ранок НТ, 2007.
13. Пироженко Т.О. Комунікативно-мовленевий розвиток дошкільника: Тернопіль, 2013.
14. Рожнів В.М. Вимовляйчик: вчуся вимовляти звуки. Харків: Ранок, 2018.
15. Сухар В.Л. Пограйся зі мною. Київ: Ранок, 2009.
16. Сухар В.Л. Розробки занять “Зима-Весна”. Київ: Ранок, 2008.
17. Сухар В.Л. Розробки занять “Осінь-Зима”. Київ: Ранок, 2009.
18. Шейко Г.К. Інноваційні методи роботи в початковій школі. Харків: Ранок, 2008.
19. Шеремет М.К. Логопедія. Київ, 2014.

Наталія Миколаївна МОГИЛЬОВА

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри логопедії та спеціальної психології
ДВНЗ «ДДПУ»

**Обстеження словника
та лексико-граматичної будови мовлення
Логопедичний посібник**

Підписано до друку 20.06.2019 р.
Формат 60x84 1/8. Ум. др. арк. 9,0.
Наклад 100 прим. Зам. № 1403.

Видавництво Б. І. Маторіна

84116, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19.
Тел.: +38 06262 3-20-99; +38 050 518 88 99. E-mail: matorinb@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №3141, видане Державним комітетом телебачення та радіомовлення України від 24.03.2008 р.